

El delta dels simis

El poble de Camarles (Baix Ebre) viu un episodi de conflicte ben estrambòtic: la construcció d'una granja de cria que tindrà 3.600 macacos. El destí de les mones és l'experimentació en laboratoris estrangers. Amb només 2.900 habitants humans, Camarles tindrà la major granja de simis d'Europa. Els buits legals han permès un fet que pot convertir-se en un escàndol internacional.

Arrivar a la futura granja de macacos de Camarles no és fàcil. És amagada a uns 6 quilòmetres del Parc Natural de l'Ebre, en ple delta, i a uns pocs quilòmetres del centre urbà d'aquest poble, en el cor del Baix Ebre. Oliveres i garroferes envolten com una selva mediterrània l'humà que vol esbrinar on seran unes mones que, després de nou mesos, seran venudes a laboratoris internacionals. Laboratoris de cosmètica i de farmacologia.

Quin tipus d'experiments es fan en llocs d'aquests? La veterinària Olga Feliu és la representant a l'estat espanyol de la Lliga Internacional de Protecció de Primats, amb seu a Carolina del Sud; és també la impulsora de la Fundació Mona, entitat que té a Girona l'únic centre de l'estat especialitzat en l'acollida de primats decomissats. I és també la persona capaç d'indicar com desenvolupa la seua activitat un laboratori d'investigació i experimentació de primats.

"En les investigacions cosmètiques –afirma–, als primats, se'ls apliquen productes forts per veure fins a quin punt els resisteixen a la pell; en la investigació farmacològica, se'ls injecten medicaments; se'ls asseu en una mena de cadira i, fent servir anestèsia, se'ls obre la tapa del crani per implantar elèctrodes [una mena d'agulles que estimulen les neurones amb microcorrents elèctriques] en el cervell, per comprovar com reacciona el sistema nerviós central. [...] Normalment –afegeix– els investigadors aguanten els macacos fins que no poden més, i després els sacrifiquen", explica. Aquí no es farà això. Només es durà a terme la cria i el subministrament per a laboratoris estrangers. Aquest és el permís que tenen concedit els investigadors que volen construir la granja. De camí cap allí, en cotxe, un sender en forma de serp que es

menja a si mateixa desemboca finalment en un terreny immens: són 100.000 metres quadrats de pols i terra.

Una tanca metàl·lica poc contundent engloba el terreny, mentre a fora, a prop, els conills salvatges salten. "T'imagines que s'escapen les mones, i les malalties que puguen transmetre es barregen amb les dels conills?", comenta Tomàs Queralt, bibliotecari –i gràcies a això, home superdocumentat en experimentació animal–, veí de Camarles, activista en contra de la construcció d'aquesta granja que es construirà en sòl no urbanitzable. L'alcalde del poble, Carmelo Redó, reconeix que el terreny va ser comprat a particulars fa uns anys "per uns 25 o 30 milions de pessetes".

Un mur intern d'arbres dificulta la visió. Malgrat tot, es veu un conjunt de pilars, tota una estructura ja feta. Els obrers –que són del poble– treballen fort, com si tingueren ordres d'acabar com més aviat millor. I no els agrada que els periodistes entren dins del recinte: potser intueixen que les càmeres signifiquen tensió. Presió.

Encara queda prou per construir. Però es treballa tan ràpid que això no pot durar molt de temps. Segons informes del col·lectiu d'advocats Ronda, que representa l'ecologista Fundació Altarriba, la granja inclou la construcció d'un laboratori –tot i que no s'hi experimentarà– i habitatges per a guardes i investigadors. No obstant això, la majoria del terreny, l'ocuparan gàbies.

Només 36 gàbies. Si hi ha prevista la importació de 3.600 mones, això vol dir 100 mones per gàbia. Si finalment és així, cal dir que és poc freqüent. "A Europa això és summament inusual; no conec casos de granges, però sí d'un laboratori d'Àustria que té granja, i allà les gàbies són individuals", explica Olga Feliu. Ara

bé, en el cas de Camarles, la quantitat de micos-cobaies és exorbitant. “És un conjunt molt elevat; la xifra habitual no excedeix el miler de primats en captivitat.” L'alcalde de Camarles, Carmelo Redó, diu que primer arribaran entre 150 i 200 mones. A poc a poc, la resta.

De l'Índic a l'Ebre. L'espècie que es criarà duu el nom de *Macaca Reshus*. És abundant, i, primordialment, originària del sud-est Asiàtic. Aquests macacos medeixen entre 40 i 80 centímetres d'alçada, són preferentment arborícoles i de bon domesticar. Per això, molts acaben de cries de laboratori. “Un ximpanzé està molt més protegit, però de *Reshus*, n'hi ha molts –incideix Olga Feliu–, per tant, són propicis per als laboratoris, als quals surt més a compte sacrificar-los que mantenir-los vius.”

L'empresa que finança la granja es diu Centre de Recherches Primatologiques (CRP). Manel Cases, vicepresident de l'Associació de Defensa dels Drets dels Animals (ADDA), entitat que representa a l'estat espanyol la Coalició Europea per l'Abolició dels Experiments Animals, té dades sobre aquesta empresa. Cases afirma que “aquest centre és ubicat en el paradís fiscal de les Illes Maurici; ha canviat de nom, ja que abans es deia Centre Nacional de Cria de Primats; volien construir a Holtzeim, Alsàcia, una granja com la que volen construir a Camarles; però la pressió social ho va impedir, i han optat per construir a Catalunya”.

Cases diu que el capital d'aquesta empresa privada “és essencialment francès. [...] La societat és formada per una xarxa de laboratoris i universitats internacionals que es dediquen a investigar amb animals; els seus integrants provenen d'Anglaterra, França, Itàlia, Alemanya i Holanda”, afegeix. El vicepresident d'ADDA indica que els micos “provenen de les Illes Maurici”, un estat independent de l'oceà Índic que té un intens comerç exterior a Gran Bretanya, Sud-àfrica i Austràlia. Ara bé, diversos especialistes confirmen que el *Macaca Reshus* no prové, en origen, de les Illes Maurici, amb la qual cosa cal pensar que, en algun moment, se'ls va exportar de l'Índia a Maurici. Perquè, com indiquen les foto-

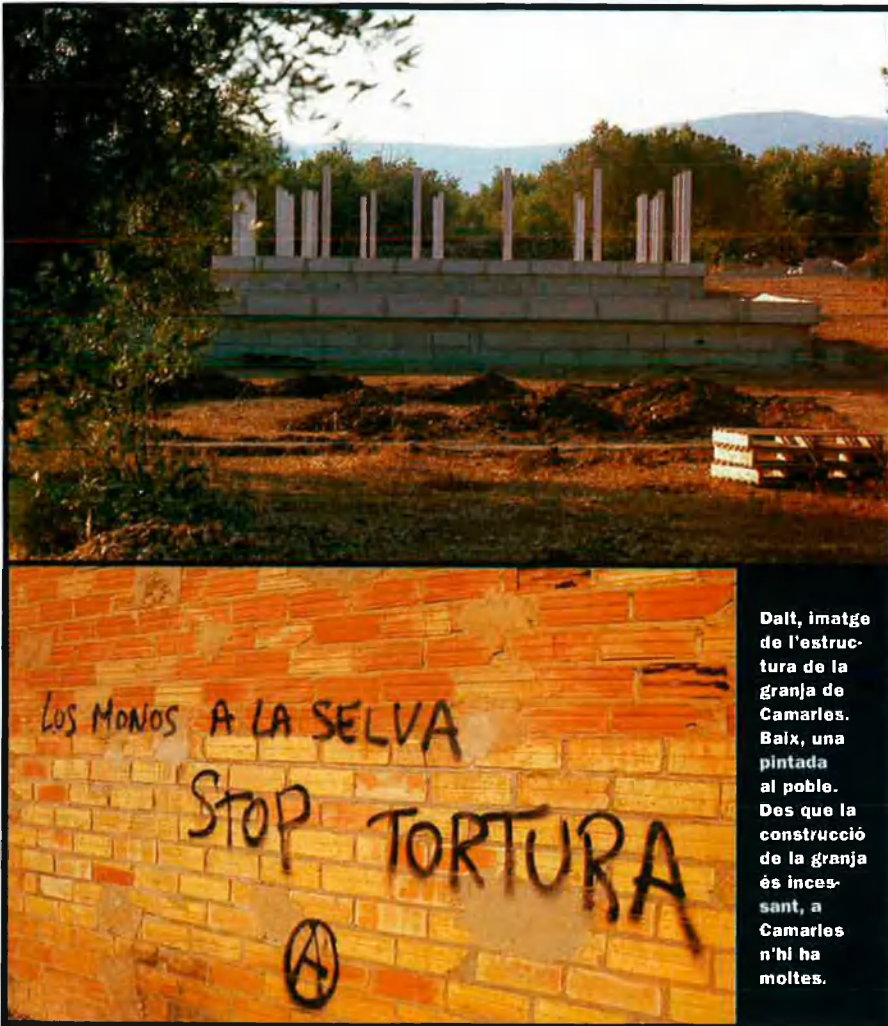
Fotografies cedides per ADDA. Són imatges de macacos preses a les Illes Maurici. Des d'allí, els duran a Camarles, poble en el qual viuran més mones que humans.

grafies que ADDA ha cedit a aquest reportatge, i que, segons aquesta associació, han estat preses a Maurici, allà hi ha macacos. “Només conserven les femelles; dels mascles, se'n desfan, excepte dels que conserven com a sementals”, indica Cases. “Ara poden criar-los en el centre de les Illes Maurici, però en un moment o altre haurien de matar els progenitors, perquè, per agafar una cria, això és necessari.” I per què fan servir només cries? “Lògicament, són més fàcils de tractar”, indica Cases.

La utilització de *Macaca Reshus* té un altra explicació: els macacos asiàtics,

teòricament, tenen menys malalties que els africans. I les cries, encara menys. Però això no vol dir que no en puguin transmetre. Així ho recorda l'especialista Olga Feliu: “Els macacos són portadors de l'herpes-B –comenta–. La seua capacitat de propagació letal és tan ràpida com la de l'Ebola, però no causa els mateixos efectes, és a dir, les víctimes no es dessagnen, però l'herpes causa la mort en els humans en tres o quatre dies.”

EL TEMPS ha intentat, sense sort, posar-se en contacte amb l'advocat que defensa els interessos del CRP a Catalunya. Però cal suposar que, òbviament, els mi-

Dalt, imatge de l'estructura de la granja de Camarles. Baix, una pintada al poble. Des que la construcció de la granja és incessant, a Camarles n'hi ha moltes.

RAFA GIL

cos hauran passat tots els controls de malalties possibles.

“Hi ha un conveni –el CITES– que regula el comerç d'espècies en perill d'extinció, i un decret que prohibeix la possessió de primats per particulars; però dubte que aquí s'aplique un CITES a cada mico; més lògic és que es faça un CITES global als 3.000 primats. El problema –explica Feliu– és que un macaco pot ser portador de l'herpes-virus i no demostrar la malaltia; però aquesta, en situació d'estrès, rebrota. [...] I no hi ha dubte –indica– que l'enorme granja pot crear aquesta situació.”

La pregunta és: per què han de venir fins aquí –precisament fins aquí– aquestes mones asiàtiques?

Primitivo Forastero, en el principi.

Els laboratoris internacionals, si poden, no compren primats si abans no han pas-

sat un temps de quarantena en qualsevol lloc d'Europa. Aquesta zona d'Europa ara serà el Baix Ebre.

L'any 2000, com recorda Manel Cases, “ja hi va haver una manifestació a l'ambaixada espanyola de Londres per la construcció de la granja de Camarles”. És a dir, que aquesta no és una qüestió nova. El que passa és que s'ha reactivat. I la història de com això ha pogut succeir és, senzillament, al·lucinant.

Prop de Camarles hi ha una central nuclear. I, com a la resta de la comarca, la tensió generada pel conflicte del transvasament de l'Ebre del Pla Hidrològic és un núvol molt tòxic que s'olora intensament. Doncs la granja dels micos és viscuda per una significativa part del poble com una mena de gota malaia. La gota definitiva que pot fer esclatar el sentiment que l'administració de Barcelona els ha abandonat.

Tot va començar, en canvi, en època d'un alcalde polèmic, de passat falangista, que exercia com a pare tutelar de Camarles. Es tractava de Primitivo Forastero. Al final dels anys noranta, quan era alcalde per CiU, l'ajuntament de Forastero va tractar amb representants del CRP. Carmelo Redó, l'actual alcalde de CiU, formava aleshores part del consistori. “Però jo no coneixia l'acord; aquest es va dur en secret”, diu. El resultat és que els investigadors del centre de les Illes Maurici acabaren comprant a Camarles el terreny on edificar la granja.

Impossible conèixer amb certesa per què escolliren aquesta terra. Redó diu que va ser “pel clima, per la capacitat aquífera de la zona i perquè els interessava que fóra en un territori motor com és Catalunya”. Potser, d'alguna manera, havien sentit parlar de Primitivo Forastero. La premsa internacional, de fet, s'havia fet ressò d'alguna de les escenes que havia protagonitzat. De fet, en una d'aquestes escenes no es mostrava molt afectuós amb els animals. Per exemple, en els anys vuitanta, va fer ajusticiar un gall perquè molestava als veïns. Per arrodonir-ho, el propietari d'aquest gall el va cuinar en una paella i va obsequiar-ne l'alcalde amb una ració.

Forastero va morir fa poc als vuitanta-un anys; un any i dos mesos abans va haver de deixar el càrrec, empentat per una ordre judicial que el va condemnar a sis anys d'inhabilitació per prevaricació en la requalificació de solaris destinats a zona verda (mentre era jutjat, li preguntaren la seua professió i va contestar: “sóc un guerrer”). El cas és que en els terrenys comprats pel CRP no es podia urbanitzar: el Pla de l'Ebre no ho autoritza, i les normes subsidiàries de Camarles –l'equivalent al PGOU– només autoritzen a la zona l'activitat agrícola tradicional, o l'activitat de bé públic. Els lletrats del col·lectiu Ronda que defensen la Fundació Altarriba han presentat un contenciós administratiu contra l'acord de l'Ajuntament, perquè la cria de micos no es pot contemplar en cap dels dos apartats.

En realitat, l'Ajuntament no va autoritzar expressament la construcció de la granja, “però no ho va denegar”, diu Elisenda Forés, d'Ecologistes en Acció, la qual ha ajudat a la constitució d'una pla-

“La granja de Camarles és una vergonya per als catalans”

Jordi Sabater Pi, el científic que va descobrir el llegendari Floquet de Neu, és un dels majors especialistes en conducta i característiques dels primats. En aquesta entrevista reflexiona sobre el projecte de Camarles.

—És normal que els promotors de la granja hagen escollit els *Macaca Reshus* per a la cria?

—Sí, perquè es reproduïxen amb facilitat. Pesen uns deu quilos i són prolífics i poc delicats. No tenen gaires malalties, però les que poden transmetre són molt perilloses. Però no crec que la seva destinació siguin països on hi hagi legislació contra els experiments invasius. És més lògic que els enviïn de Camarles a laboratoris del món no desenvolupat. O a llocs on se'ls mengen, que també n'hi ha.

—3.600 mones són moltes mones?

—3.600?

—Sí.

—Moltíssimes! Jo mai no hagués imaginat que en volguessin criar tantes. És una quantitat increïble, terri-

Jordi Sabater Pi opina que la granja de Camarles “no pot acabar bé”.

ble! Això és una granja immensa. No ho poden fer. Això no pot acabar bé.

—Per què?

—Perquè és una vergonya. Una vergonya per a nosaltres, i un assumpte que s'apropa a la il·legalitat. El centre que la promociona s'ha equivocat.

Això no pot passar a la Unió Europea. Quan intervinguin les organitzacions internacionals de protecció al primate, això s'ha acabat. Esclatarà. Serà un escàndol internacional. Jo no puc discutir que per a la construcció hagin aprofitat un buit legal, però aquesta granja no la podran dur endavant. Això segur que acabarà molt malament.

—Els micos pateixen més amb els experiments que altres animals?

—Els animals que més pateixen són els més evolucionats. Per tant, els primats pateixen molt. Els escullen perquè són els que tenen més desenvolupat el sistema nerviós. I són els més susceptibles per patir el dolor com nosaltres. Però no es poden criar primats si no se sap exactament quins experiments se'ls practicarà. Això se sap?

—No ha transcendit massa detall.

—Doncs això és vital. No es pot crear una granja sense saber amb precisió què passarà amb els animals. El tema dels experiments no és cap broma. No ho és en absolut. *J. M. O*

taforma ciutadana en contra de la granja de macacos. Aquest silenci administratiu va ser interpretat per l'empresa com un “sí”, com una llicència d'obres, i va començar la preparació de l'edificació. Els grups ecologistes posaren el crit al cel —lavors va ser quan va tenir lloc la manifestació de Londres— i, davant la pressió, un acord de la comissió d'urbanisme de Tarragona va denegar la llicència perquè es tractava d'una edificació en sòl no urbanitzable.

L'advocat de l'empresa va interposar un recurs en contra de l'acord de la comissió d'urbanisme. L'actual conseller de Política Territorial, Felip Puig —amb qui aquesta revista no ha aconseguit parlar—, va deixar sense efectes el dictamen de la comissió d'urbanisme, amb la qual cosa s'autoritzava l'edificació dels habitatges del centre (els serveis, la caseta del guarda...), tot i que no va derimir la legalitat urbanística de la granja en la seua

totalitat. Com que la competència en matèria d'activitats —de l'activitat que ha de tenir el centre— és municipal, i el silenci administratiu de l'Ajuntament ha estat interpretat en aquest cas com una concessió dels permisos d'activitat, la granja pot construir-se. I això és el que està succeint ara: que s'està construint incessantment.

Els departaments de la Generalitat de Medi Ambient i Agricultura no s'han pronunciat en contra de la cria de micos, “i han actuat com si es tractara de la cria de porcs”, explica Elisenda Forés. Per tant, la granja de macacos es construeix amb els mateixos permisos que necessitaria una granja de porcs.

La Fundació Altarriba insisteix que la normativa urbanística local només admet usos agrícoles en sòl no urbanitzable, i que el centre, “òbviament, no reuneix aquestes condicions”. [...] “A més —afegeixen els representants legals—, es cons-

truïran dipòsits de calç viva per eliminar els micos que moren, que generaran aigües residuals que es tractaran en una depuradora, els residus de la qual s'utilitzaran com a adob orgànic en la mateixa finca o en altres de l'entorn; ningú no ha calculat l'abast de l'impacte ambiental que això pot tenir.”

Basant-se en un informe del Col·legi Oficial de Veterinaris de Barcelona i de la directora del Zoo de Barcelona, Carme Maté, la Fundació Altarriba també ha interposat un recurs contra l'autorització municipal d'instal·lar el centre de simis. L'informe és demolidor: els especialistes indiquen que Camarles es troba massa prop del Parc Natural del delta de l'Ebre, que és una zona amb una condició ecològica molt fràgil, i on la visita periòdica d'aus migratòries d'Europa i l'Àfrica pot comportar un risc de disseminació d'agents nocius. A banda de l'herpes-B, els veterinaris adverteixen contra el perill

RAFA GIL

Tomàs Queralt i Ellsenda Forès son dos dels activistes que volen impedir la construcció de la granja. Ells són alguns dels que han impulsat la constitució d'una plataforma per impedir que Camarles cri animals per experiments en laboratoris.

que una quantitat tan gran de mones poguera transmetre tuberculosi, paràsits intestinals com el *cryptosporidiosi*, "per al qual no hi ha guariment". També denuncien que en cap dels informes presentats pel centre de les Illes Maurici "s'especi-

fica com es farà el seguiment dels animals, el traçat des de l'origen fins al destí". I que, per tant, "és possible que puguin declarar-se focus de malalties infeccioses i parasitàries". El recurs de la Fundació Altarriba conclou assenyalant que

l'autorització al centre "vulnera la normativa internacional, estatal i catalana d'espais naturals protegits i de la fauna i la flora". Per tant, no aturar-lo és només qüestió de deixadesa.

Buit legal. Les lleis catalanes, per ara, no prohibeixen específicament la cria d'animals de laboratori, tot i que en un futur es preveu que ho facen. El CRP va amenaçar d'exigir 60.000 euros a l'Ajuntament si paralizzava les obres per pressió popular. En canvi, el CRP ha ofert donar 18.000 euros al municipi per obra social. Els grups ecologistes estan disposats a fer una campanya internacional contra la granja de macacos més tumultuosa d'Europa. Per al dia 28 ja han convocat una manifestació a la porta de l'Ajuntament. És el dia en què acaba la Festa Major de Camarles. I el dia que pot començar un capítol decisiu en l'extravagància d'aquest conflicte.

Joan M. Oleaque

premis literaris

CIVTAT DE TARRAGONA

2002

L'Ajuntament de Tarragona, Òmnium Cultural de Tarragonès i el Centre de Normalització Lingüística de Tarragona convoquen un any més els Premis Literaris Ciutat de Tarragona:

- Premi Ciutat de Tarragona Pin i Soler de **narrativa**
- Premi Vidal Alcover de **traducció**
- Premi Comas i Maduell de **poesia**
- Premi Rovira i Virgili d'**assaig**
- Premi Tinet de **narrativa curta per Internet**
- Premi Joan Amades de **cultura popular**
- Premi Pons d'Icart d'**investigació arqueològica**
- Concurs **Literari Juvenil** Domènec Guansé

Bases i informació:
correu@premisliteraris.org
653 18 55 11

Termini d'admissió d'originals: 30 d'agost
Data de lliurament: 23 de novembre

www.premisliteraris.org